„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску; Србију Црну Гору
друге стране земље

на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— „
на четврт „	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 87. У Новом Саду, у среду 4. (17.) маја 1911. Година XXVII.

Значај самосталске скупштине.

Сви непријатељи српскога народа у овој монархији у велико су се обрадовали, кад је настао конфликт међу хрватско-српском коалицијом и баном дром Николом плем. *Томашићем*. Радовали су се, што ће бити разбијена хрватско-српска коалиција, *а с њом и српска народна самостална странка*. У првом реду нису *само* у тој радости учествовали наши несретни радикали, већ су као највећи непријатељи српскога народа *баш најживље суделовали*, и то суделовали су *најодвратнијим средствима, само да се обори* српска народна самостална странка. Радикали су својим одвратним демагошким средствима српску самосталну странку приказали свом радикалском народу као највеће зло на свету, као највећу опасност по Српство. Несретници једни! Баш српска народна самостална странка је она странка, која држи тако рећи *душу Српству* у овој монархији.

На ту српску странку подигла се и хала и врана, да ју уништи. Кад се оно један део хрватско-српске коалиције, кад се оно осечка група отцепила од коалиције и придружила Томашићу, кад је Томашић и Франковце и сељачку странку употребио против коалиције, непријатељи и Хрвата и Срба кликнуше: »*Ево пада* хрватско-српска коалиција, а с њом се *уништава* српска народна самостална странка. Па у том су наши несретни радикали постигли рекорд и над Франковцима. У нападају, у клевети, у мржњи против српске народне самосталне странке наши несретни радикали нису само достигли, већ и превазишли Франковце.

Међутим скупштина, коју је одржала српска народна самостална странка у Загребу дана 29. априла (12. маја) о. г., доказала је, да та српска странка не само да *није* близу свом паду, него да је све јача, све многобројнија и да има такову организацију, да Српство на ту странку с *поносом* може погледати.

Иста странка није *шест година* држала своју скупштину. Од то доба се променила времена, али за српску народну самосталну странку не на горе, него *на боље*. Из велике, страшне борбе, коју је имала та странка да издржи, она је изашла *прекаљена* и што јаче утврђена.

Ваља се опоменути, шта је била српска народна самостална странка године 1902., кад се догодили они дивљачки изгреди у Загребу против Срба. За оно доба могло се рећи: peccabatur intra et extra muros. Ми са задовољством можемо забележити, да је настао *повољан обрт*, кад су људи, који данас играју највиднију улогу у српској самосталној странци, прешли из *наше* странке у српску народну самосталну странку. Успостава *народнога јединства* заслуга је од стране Срба те нове српске народне самосталне странке, као и нове хрватске странке, којој је орган „*Хрватски Покрет*“. Те две родољубиве странке стварањем *јединства* нашега народа ставили су такав народни темељ, *створили су такову отпорну снагу*, да *данас* Хрвати и Срби могу безбрижно и ведрим челом поћи на сусрет свима непријатељима нашега укупнога народа, могу безбрижно поћи у изборе за хрватски сабор, који скорим предстоје.

Према тим променама у јавном мишљењу Хрвата и Срба наравно да је скупштина српске народне самосталне странке после шест година морала удесити своје одлуке према промењеним приликама, морала променити in melius. Ми те одлуке у велико *одобравамо*, па ако имамо неких *приговора*, ти се приговори не тичу *језгре* ствари, него само онога, у чему је српска народна самостална странка или у неким илузијама или у некој заблуди.

Да се просуди расположај у данашњој српској самосталној странци, мора се имати пред очима, да је стара српска самостална странка била неки *огранак српске радикалне странке*, наравно без онога покваренога елемента, који се од оно доба *умножио у радикалној странци*. Из онога доба, међу тадањом самосталном и нашом старом народном странком створен је неки антагонизам, који и данас још није сасвим збрисан. Ми можемо рећи, да је обарање наше странке од стране самосталне странке ишло *паралелно* са обарањем наше странке од стране радикала овде у Угарској. И то обарање огледа се и у оној несмислици са стварањем самосталне странке у Угарској, огледа се и у држању српске самосталне странке на народно-црквеном сабору године 1902., кад су равнодушно пустили, да власт у нашој народно-црквеној автономији дође сасвим у руке радикала. Па и данас још као из даљине одјекује онај извесни антагонизам, који су без основа створили самосталци према нашој старој странци, можда данас само као неку новотарију. Остављамо самосталцима, ако у томе уживају, ону велику илузију о демократији без народности. Ко не може да увиди, да народносно начело по себи садржава демократију, али да демократија по себи не садржава народносно начело, с њиме се не може водити дискусија, као и у обзиру сваке друге илузије.

То је од прилике оно, као кад смо ми са покојним *Милетићем* на челу *после октобарске дипломе* г. 1860. били одушевљени за мађарски устав и за мађарски либерализам, држећи, да устав и либерализам могу најбоље да осигурају српску народност, народно биће српскога народа. Ми смо се после године 1867. разочарали, и за време владавине мађарске коалиције још најгрозније разочарали. Па да српска самостална странка после онога најгрознијега разочарања *са речком резолуцијом* може још да снева о мађарској демократији, тако виспрени нисмо, да то можемо схватити.

Међу тим у одлукама скупштине српске народне самосталне странке има и нека крупнија ствар, која никако *није смела* ући у програм српске самосталне странке.

Ми се потпуно слажемо с тим, да српска самостална странка треба да има додира и споразума са народним странкама у *Далмацији*, али се никако *не можемо сложити* с тим, да српска самостална странка има какве *потребе за споразум са странкама у Херцег-Босни*. Срби посланици на босанско-херцеговачком сабору показали су толико интелигенције, толико познавања потреба своје отаџбине, толико родољубља, да њима, осим можда каква академскога разговора, није потребна никаква поука, никакво туторство, па никакав споразум са странкама у Хрватској.

Познато је, да су Срби и муслимани у Херцег-Босни потпуно споразумни у том, да хоће за Босну и Херцеговину *посебан државноправни положај у монархији, да хоће државноправну автономију*. Какво утицање на правац те њихове политике од стране каквих странака у Хрватској изазвало би у родољуба у Херцег-Босни *сумњу*, да се ради за при-

ЛИСТАК.

Савка Суботићка:

МИСЛИ О НАЦИЈОНАЛНОМ, ДРУШТВЕНОМ И ЖЕНСКОМ ПИТАЊУ*).

Свима великим појавама у животу човечанства служи за темељ начело, које их покреће, чија истина продире кроз душе те их одушевљава на велика дела. Тако је реформација поставила начело слободна испитивања и њена је наука упркос сметњама, које изгледаху несавладиве, победоносно прошла Европом. Последица том походу био је преображај европског државног система.

Реформацији слична црта као да хоће народносним начелом да се притешти нашем времену. Само као да ће та црта бити куд и камо снажнија те ће имати више последица за европски државни систем, јер народност већма него вера утиче на човечји душевни живот и већма га одређује.

Према томе је и процес развитка код реформације био спор и крвав, а процес развитка народности је напротив рапидан и релативно тих, јер човечанству, које процветава из свог времена, стоје на расположењу просветна средства, која силно покрећу, кад ваља дубоке вредности његова жића подићи на површину видљивог живота. Но где лежи чар прогресивне душевне снаге нашег времена? Ја мислим: у штампи. Чар, што га суштина слободе штампе данас има на човека, тако има магичну свемоћ, да све оне, који га мрзе, на крају крајева савлада тако извесно, као што су они у почетку мислили да ће савладати њега. Јер слобода штампе је див Антеј новог духа времена, који, ма колико га свољивао на земљу, из своје мајке земље свагда у себе прима све нове и више снаге. Но као што се Антеј могао одржати само таквим долевом снагâ, тако се и слободна штампа мора одржати преко оних, за чија се права и интересе она бори, нарочито дневна штампа. Журнали су насушни хлеб, екстракт науке, јер општем разбистривању и образовању придоносе више, него велика књижевност, па с тога би се степен образовању једног народа могао мерити бројем и каквоћом његових листова.

Ако штампа открије неморална, незаконита или неуставна дела које владе, не сме се узбуда јавног мишљења урачунати штампи, јер по логичним законима — а логика је, као што је познато, старија од свију уставних статута — увек је дејству крив само узрок. Само на тај начин врши штампа леп посао у великом човекољубивом делу, које је себи ставила у задатак, да га што боље доврши. Тако је она тисковном штампом неоспорно највише придонела просветном напретку; а крила је култура добила паром и електрицитетом. Њеном је снагом добила полета и журналистика, да се развије у умну велесилу, у судиште јавног мишљења и у универзум дневних новости, јер се у том микрокозму огледа оно, што покреће живот и наше време.

Модерна журналистика је велика конкуренткиња за књижевност, јер јој одузима есенције, да их заодене у популарне критичне расправе, а то добро дође великом делу читалаца, јер ти читаоци немају ни времена ни воље, да се удубљују у књижевност те да претерано напињу мишљење. Тâ све то могу кратко и тачно дознати из журналâ.

Каквих ће то последицâ имати за књижевност и за просечну интелигенцију, која, и онако трома, у многом погледу није кадра да себи створи самосталан суд, показаће будућност. Но једно стоји, да је, од како је журналистика на скоку, да се развије у активну књижевност и покретну књижницу, интерес за листове већи, него за књиге. Избор у књигама и листовима није лака ствар, јер се у процени материје састоји критерија знања. Али то знање има само умна аристократија; она га црпе из класичне књижевности старих и нових времена, из свију умних извора свију народа. С тога су и у том случају одобрана књижевност и одабрана журналистика позване, да буду проценилице, а не просечна интелигенција, која није осигурана против талмивредности. И модерна журналистика има своје класичаре, као и књижевност, само у другом облику и са тенденцијом, да постане опште добро и да се изобрази у умно покушалиште.

Та покушалишта су подељена у мање комплексе, које и лајик може оплодити својим знањем и својим искуствима. А журналистика је и лакше приступачна слободним духовима на слободну утакмицу, него књижевност, а уз то је и без материјалног ризика, а код књига то није случај.

Књиге су скупе, а и пасивне су нарави, листови пак су јефтини и агилни; они нам долазе у сусрет. Што доносе књиге, то је због језика упућено на сопствену књижевност и на превод из туђе, те се расправља само у специјалним круговима, нарочито код оних књига, које пате од катедарске сушице.

Што доносе дневни листови, то читају дневно милијони, излази на свет у свим језицима овог света, у свим крајевима света се говори о томе. У том разговору

*) Радујемо се, што читаоцима нашег листа можемо у српском преводу саопштити духовито предавање, које је врло поштована госпођа Савка Суботићка одржала зимус 3. (15.) децембра 1910. у Научном Клубу у Бечу. — Уред. „Браника“.

дружење Херцег-Босне било Хрватској, било чак Угарској. Томе се сви родољуби у Херцег-Босни одлучно противе. С тога држимо, да је та тачка у одлукама скупштине српске народне самосталне странке у Загребу сасвим погрешна или бар излишна.

Али иначе све оно, што је донесено на тој скупштини, и читав поступак на тој скупштини са оним српским одушевљењем ми само радосно можемо поздравити.

Српска ствар је у *добрим рукама*, јер је у рукама српске народне самосталне странке. А у добрим је рукама како на политичком, тако и на народно-црквеном пољу.

Српски народно-црквени сабор.

I. СЕДНИЦА.

— Наставак лане одгођеног саборског рада. — Радикалски смерови за опструкцију и осујећење саборског рада. — Један трагикомичан интермецо. —

Ср. Карловци, 2. (15.) маја 1911.

Без мало прошла је управо година дана, од како је одгођен наш народно-црквени сабор, који се лане у законито време састао. Данас је тај саборски рад *настављен*. Њ. Св. патријарх *Лукијан* је, отворивши седницу, напоменуо, да је на његову пријаву Њ. В. краљ дозволио био, да се сабор може још *лане у јесен* састати, како би свршио и *законодавни* рад ради коначног уређења српске народно-црквене автономије. Али — рече даље патријарх — Саборски Одбор је имао толико других важних послова, да за јесење заседање није могао спремити нацрте свију уредаба и зато је патријарх путем угарскога министра-председника замолио краља, да се и то већ дозвољено јесење заседање одгоди те да сабор може наставити свој рад у времену између Ускрса и Духова. Њ. В. краљ је то дозволио те је сабор за данашњи дан сазван у седницу.

Већина сабора је са задовољством узела на знање те патријархове речи, кад ал' се диже пан-др. Светислав *Новак*, да понови отрцана »Заставина« *закерања*: зашто нацрти за уредбе нису готови. Ништа лакше, него пану Новаку ту запушити уста. Потпредседник сабора и члан Саборског Одбора др. *Пелеш* жигосао је неозбиљну Новакову замерку, срачунату за оно мало слабо посећене галерије и за улицу, па је онда изнео пред сабор напорни и обилати рад Саборског Одбора око припремања уредаба, који је посао захтевао огромна труда и времена. Али је Новака и његове другове управо *поклопио* посланик Светозар *Прибићевић* једном малом, али за радикале поразном упадицом, кад су радикали почели викати, да је Саборски Одбор имао шест месеци на расположењу:

— А ви сте имали на расположењу **осам година** па нисте ништа урадили!

Бурно одобравање Прибићевићу одјекну на те његове речи, а радикалска господа — ћуткац!

Већ при поднесцима су радикали почели да забадају трн у здраву ногу те да ремете мирни саборски рад. Кад је патријарх прочитао допис посланика великосентмиклушкога среза Јована *Вујића*, у ком допису овај због својих приватних прилика *полаже мандат*, устао је познати *Клйца*, да за посланика тога среза прогласи радикалског близанца дра Јоцику Манојловића. Наравно, да је сабор преко те Клйцине детињарије прешао на дневни ред. Из овога се већ види, да ће радикали гледати, да ма опструкцијом омету мериторна саветовања саборска, али држимо, да им то не ће поћи за руком.

На завршетку беше један трагикомичан интермецо. Познати „непоколебими“ поп-*Михаило Медаковић*, коме је велика већина његових бирача самосталаца изразила *неповерење*, устао је без икаква повода, дата у *сабору*, те у једном *илачевном* говору стаде износити полемику своју са „Србобраном“, нападати уредништво »Србобрана« и доказивати, да он поред свих неповереница ужива поверење већине бирача! При том је тај отпадник *денунцирао* једног свога свештеничког друга, прочитав писмо овога, где је оштро осуђен епископ Михаило. Недостојну и срамну харлекинаду тога из самосталне странке искљученог Михаила Медаковића, — који је, честитајући епископу Михаилу неки орден, напао у тој честитци самосталну странку — по заслуги жигосаше посланици др. *Пелеш* и Светозар *Прибићевић* те га тако исцепаше, да је, сиромаху, заиста требало потписати *сажалницу*, као што згодно рече др. Пелеш. Мих. Медаковић је, седећи сада међу радикалима (који су испаде тога пребеглице пратили тапшањем и индијанским уакањем), толико забрадио, да је патријарх, тако благ човек, кад му се досадило звонити, двапут ударио дланом о сто и енергично упутио »непоколебимога«, да се *сабора* ама ништа не тиче, шта је Мих. Медаковић имао са својим бирачима и са „Србобраном“. Целој харлекинади оца-Михаила учини крај предлог посланика дра *Свињарева*: да сабор преко те тужбалице пређе на дневни ред. Тај предлог је и усвојен.

*

У 3/4 11 сахата, кад се посланици искупише у саборници, дође патријарх Лукијан *Богдановић* са епископима Мироном *Николићем*. Михаилом *Грујићем*, Митрофаном *Шевићем* и дром Георгијем *Летићем*. Епископу *Змејановићу* је позлило те није дошао у седницу.

Патријарх отвара седницу и одређује перовођу посланика Вељка *Лукића*, да води записник данашње седнице, а перовођу посланика дра Илију *Ивачковића*, да бележи говорнике. Даље патријарх јавља, да је на његову представку краљ био дозволио наставак саборског рада у јесен 1910. г., али онда се сабор није могао састати, јер Саборски Одбор, заузет многим другим важним пословима, није могао посвршавати нацрте за уредбе, који посао захтева много труда и много времена. Због тога је молио даљу одгоду сабора, а и због тога, што карловачке месне прилике нису погодне за зимско заседање саборско. Краљ је дозволио одгоду, а на нову представку говорникову и то је дозволио, да се сабор сада састане. Говорник је епископе и народне посланике сазвао у седницу за данашњи дан те их поздравља срдачном добродошлицом и жели, да им рад буде заједнички, сложан, а цркви и народу од користи. (*Усклици*: *Живео патријарх!*)

Пошто су прочитани отписи министра-председника о краљевој дозволи за данашњи састанак сабора и о наименовању кр. комисара Јулија Рохоњија, заменика му Павла Јовановића и тајника дра Александра Вељкова, учињен је *помен* упокојеним нар. посланицима дру Лази *Цвејићу* и Тоши *Рајићу*. Сабор је устајањем с места и ускликом: „Слава им!“ одао почаст сени ових покојника, који обојица беху чланови радикалне странке.

Прочитан је допис епарх. адм. одбора вршачког, који јавља, да је накнадни избор посланика у Вршцу расписан за 10. (23.) маја о. г. (Сабор је овај допис упутио одбору за предлоге.)

Председник јавља, да је посланик в.-с.-миклушког среза Јоца *Вујић* дао оставку на мандату и да овај није подигао нити жели подићи дневнице и путне трошкове, што је лане долазио у седнице.

Др. Миливој *Бабић*: Е, овај има савести! (*Гласови*: Које код радикала нема!)

Др. Перо *Белобрк*: Пошто је овај мандат спорен, то предлаже, да сабор о овој оставци Вујићевој не решава дотле, док верификацијони одбор не поднесе извештај.

М. *Клйцин* тврди, да је Вујића епарх адм. одбор темишварски простим дописом сабору прогласио за посланика (Др. Васа *Јакшић*: То није истина!), а изабрани је посланик др. Јован Манојловић. (Живо порицање. Др. В. *Јакшић*: Није истина!)

Патријарх је за тим прочитао масу поднесака.

Др. Св. *Новак* замера, што нема спремљених предлога за уређење автономије. Већина је имала доста времена за то. (Порицање. Светозар *Прибићевић*: *А ви сте имали на расположењу 8 година па нисте ништа урадили!*) Ево председник рече, да се је Саборски Одбор бавио другим стварима. (Бука: Немојте *извршати* председникове речи!) Ограђује се против тога, што се сабор јесенас није састао.

Патријарх (Новаку): Ја узимам на себе кривицу за то.

Др. Душан *Пелеш* не сматра Новаков приговор за озбиљан и достојан. Новак је *изврнуо* речи г. председника, да заведе неуку масу, неук свет. Чланови С. Одбора били су оптерећени *народним* пословима, он је по 14 дана заседавао и решавао силне народне послове, а у првом реду се је старао, да спреми предуслове за решење питања о свештеничкој дотацији и о нашим школама. Ту се морали скупљати податци, а то је посао, који се не може свршити за три месеца. (Гласови код радикала: Шест месеци сте имали! — Св. *Прибићевић*: А ви нисте за *8 година* ништа урадили!). Ви за све те ствари нисте *ни прстом макли*, а поднели сте *старе* нацрте без мотивације. (Бурно одобравање.) Одбија приговор, да Саборски Одбор није радио. Такав приговор није доличан, *није поштен!* (Живо одобравање и тапшање.) Саборски Одбор је посвршавао многе послове, који ће српском народу користи донети. (Одобравање.)

Мих. *Медаковић* хоће да говори о провенијенцији неповереницâ, које је од својих бирача добио. (Бука: То се сабора ништа не тиче!) Напада на уредништво „Србобрана“, (Перо *Крајновић*: Ено Ти „Народних Новина“ па напиши тамо чланак! Гласови код радикала: Чујмо! — Гласови код самосталаца: То вам је нов члан!) Ја сам још самосталац (Подругљив смеј код већине). Говори о одликовању епископа Михаила и наводи, да су и други самосталски свештеници честитали епископу на одликовању му.

Председник (звони): Ово не спада пред сабор.

М. *Медаковић* и даље наставља своје јадиковање и побија, да он овде бесправно седи. (Васа *Муачевић*: То је ствар Ваше савести! — Св. *Прибићевић*. **Положи мандат па се дај наново бирати**!) Напада опет на уредништво „Србобрана“. (Радикали тапшу Медаковићу.) Чита писмо једног свештеника, који се неповољно изразио о епископу Михаилу.

Патријарх (енергично звони): Опомиње, да то не спада ако.

М. *Медаковић* на послетку изјављује, да остаје у сабору.

Др. *Пелеш*, као бирач Медаковићев, вели, да је Михаило Медаковић изврнуо ствар, а ни с које стране изазван, био је сам себи судија. После оваке изјаве Мих. Медаковића говорник му не би потписао повереницу, него *сажалницу*. (Одобравање.)

Др. Миладин *Свињарев*: Изјава Мих. Медаковића нема места пред сабором. На „Србобраново“ писање о њему Медаковић нека одговори на пољу, Нама је време и сувише скупо, а да бисмо га на овакове рекриминације трећили. Медаковићева и његових бирача је ствар, да ли ће задржати мандат. То јо само питање части и поштења за Медаковића. Предлаже, да се пређе на дневни ред преко тога.

Св. *Прибићевић* предлаже М. Медаковићу, да положи мандат, те да наново кандидира, *па ако буде изабран, онда ће говорник положити свој мандат*. На то даје часну реч (Бурно, дуготрајно одобравање). Није српска самостална странка осудила М. Медаковића због саме честитке епископу Михаилу, него зато, што је он у својој честитци напао политику српске самосталне странке. Због тога је Мих. Медаковић добио неповереницу и од такових свештеника, који су такође честитали епископу на одликовању. Мих. Медаковић се ухватио за скуте епископа Михаила. Мих. Медаковић је овде денунцирао једног свештеника. Говорник не ће да износи, шта је Мих. Медаковић говорио о епископу Михаилу, јер хоће да чува уредничку тајну. Може говорник показати оригиналне неповеренице, из којих се види, па је Мих. Медаковићу већина његових бирача изразила неповерење.

М. *Медаковић* хоће опет да говори, али му *председник* енергично ускраћује то. (Сабор усваја предлог дра Свињарева и прелази преко Медаковићеве афере на дневни ред.)

Др. *Бабић* изјављује, да његова странка не прима понуду већине, да се радикалима уступе два перовођска места.

Др. Ж. *Миладиновић* улаже протест против тога, што је министар-председник поставио комисару заменика. (Др. М. *Свињарев*: Сад је спасена автономија!)

лежи животворна сила дискусије, у његову обиму лежи оно, што је у новинству величанствено. Књигу читамо само онда, кад смо на то расположени, а чим нас занима садржина, задубимо се у њу тако, ди много штошта пропустимо. Пошто довршимо такву књигу, осећамо се клонули, пренасићени, као после опулентна обеда, који смо узели нагло. Код журнала то никад не бива, јер ту су дневне умне порције одмерене оскудно, отуда онда и добри прохтев. А напротив јеловник је обилан: има ту пикантних јела у свим врстама, па чак и јела, најмилијих разним народностима; и политика се и јуриспруденција служи тáзе..... дакле јеловник, како га не може имати никоја књига на свету. Наравно да и у журналистици има корова, као и у књижевности. Уз то је журналистика опасније оружје, него књижевност, чим злоупотреби своју моћ. Најзад су листови једино поље, на којем се може задовољити сујета, на којем се може сјати у јавности.

Тà има људи, који су пресретни, кад их листови ма и само мимогред спомену. Па како ли су тек блажене оне женске, о чијој лепоти и тоалети листови говоре те драже завист супарница! Тà у салон спадају сплетка и љубав као зачин забави. Та се забава у обичном животу зове оговарање, па као што нема дефиниције ни за љубав ни за уметност, тако нема дефиниције ни за оговарање; а оговарање је и бесмртно и неисцрпно у свима могућим варијацијама, које живот собом доноси.

Дубљи поглед у суштину журналистике у речи и слици показује нам, како њена моћ почива на поучној забави конкретним примерима, које она као кинематограф репродукује из живота, па како својим сликама побуђује смисао за уметност и вољу на путовање. А путовање образује и проширује видокруг. Међу путом, који смо пропутовали и проживели, и његовим описом од прилике је иста разлика, као међу живом особом и њеном фотографијом, па тако је са уметничким делом, које смо видели, и са његовом репродукцијом. Свако право уметничко дело је откровење човечјег духа, роди се само једаред: само једна Венера са Мила. Па кад сад човек промисли, како је тешко, савлађивати мртву материју па у тврди камен утиснути меко обличје човеково, израз његова унутрашњег живота — а то полази за руком само генијалним уметницима — шта да онда човек каже за оне наше људе, који теже за највишом наградом за највишу уметност, за пуним развићем свију човечанских снага на пољу модерне културе? Они длетишу по клади међународне политике, по оштрим сеченицама разних интереса, о које се до крви крзају државе и народи. Они људи, који на крилима журналистике народни дух дижу у царство идејала па га побуђују на рад. Тà они осећају дах његове душе, јер су с народом у контакту, и бйло духу новог времена, јер га прате. Они, који главом освајају срце. Уметникова образовна снага, његова индивидуалност, његов дух, његово срце, његова душа фиксирани су у његовим делима. Само уметникова радна снага ишчили у души публицистике, која обухвата све, али не и његова личност. Па баш то мултипликовано лично, што се у журналистици даномице регенерише, јединствено је нешто у културној повесници. А и шлакњу у диференцији јавног мишљења пречишћава огањ дискусије штампом. Ко би могао набројати сва својства модерне публицистике и проценити сугестивну снагу, које има у њој? Или ко би се чак могао осмелити, да буде пророк њене будућности? Још пре неколико десетина година није човек ни слутио, какву сугестивну и прогресивну моћ има журналистика, па тако не слутимо ни ми, да ли ће се и како ће се развити аутодидактична журналистика, да буде крепка школа за урођене таленте а не за педагошки приучене. Школа нема отворена прозора на улицу, као журналистика; у осталом отворени прозор је и Ахилејева пета оних дипломата, који нису државници-вештаци. Једно је само јасно: да је журналистика предестинована, да буде компас за оријентовање у новим приликама и жйжа свију питања на јавном пољу.

(Наставиће се.)

Председник објашњава, да је то учињено на основу краљева упутства. (Радикали: Верујемо. — Др. *Свињарев*: Не разумете се у фином молерају!)

Председник: Сутрашњи је дневни ред: Одбор за дневни ред подноси свој предлог. (Др. Миливој *Бабић*: И *дебата* о дневном реду.*) Закључујем ову седницу, а идућу заказујем за сутра у 10 сахата пре подне.

Седница је завршена у $^1/_2$1 сахат после подне.

II. СЕДНИЦА.

— Предлог одбора за дневни ред. — Само са 130.000 Круна нису г. г. радикали обрачунали у интеркаларним рачунима. —

Ср. Карловци, 3. (16.) маја 1911.

Данас је била кратка седница, у којој је одбор за дневни ред поднео сабору предлог, да предмете за саветовање стави на дневни ред овако:

1.) Извештај *ревизијоног одбора о рачунима последњег* **интеркалара**.

2.) Претрес предмета, које је поднео одбор за предлоге.

3.) Претрес предмета, које је поднео петицијони одбор.

4.) Избор једног члана у Митрополијски Црквени Савет на место пароха Миливоја *Радовића*, који је због болести захвалио на чланству.

5.) Извештај одбора за верификацију.

Сабор је овај дневни ред усвојио. Идућа седница биће сутра, у среду у 10 с. подне.

*

Опет ће српски народ имати једну **радикалску панаму**. Наиме, ревизијони одбор је у свом извештају, који ће бити штампан и раздат посланицима, нашао, да **радикали нису за неких 130.000 К интеркаларног новца обрачунали**. Због тога ће сабор имати да предузме сходне кораке, да се пронађу кривци. Из овога се види, како су радикалски трбушари онако по черкески газдовали у Даљу после смрти патријарха Георгија Бранковића па до устоличења новог патријарха.

Где су новци? — пита српски народ радикалске трбушаре. Али узалуд чекамо одговора од радикалске господе. Но одговор ће кроз који дан дати — *сабор*. И онда ће се и опет видети, да је автономија, да су српска народна црквена добра за радикалску господу била само *добро ухљебије*, да су на пр. некоји од те господе, који тако беху скраћали, да на веру нису могли добити ни за две крајцаре бибера, *народним новцем* поплаћали своје дугове. Српски народ ће и опет имати прилике, да увиди, како је *грдно погрешио*, кад је пустио, да народним добром управљају осам година такови *ручкови*, као што су радикалска господа.

*) Ово је објава *опструкције*. — Ур. „Бр.“

НОВИ САД, 3. маја 1911.

— Најпречи послови народно-црквеног сабора. Српски народно-црквени сабор ће у овом своме заседању свакако приступити расправи о

1.) нацрту уредбе за дотацију свештенства.

2.) нацрту уредбе о мировинском фонду за српске православне свештенике.

3.) нацрту уредбе за уређење плата српских вероисповедних учитеља.

Ово су **најпрешније ствари**, које не трпе одлагања. Зато ће сабор те нацрте, који су *с огромним трудом и пажњом израђени*, што скорије узети у претрес.

Кад човек на пр. узме у руке и прелиста на пр. *Нацрт уредбе о мировинском фонду за српске православне свештенике у опсегу митрополије карловачке*, мора се дубоко поклонити колосалном труду и разумевању, којим је та уредба израђена. Већ само овај нацрт туче у главу оног земунског дрекавца дра Миливоја *Бабића*, који је јуче викнуо, да Саборски Одбор „није ништа радио“. Овакав опширан, темељит нацрт, који износи много штампаних табака, читаву књигу, хвали велики труд г. г. архимандрита Иларијона *Зеремског* и члана Саборског Одбора, пароха инђијског Радослава *Марковића*. Ми им и јавно одајемо у име народа потпуно признање.

— Изасланство Саборског Одбора код министра-председника. Као што смо јавили, у име Саборског Одбора су г. г. др. Душан *Пелеш*, потпредседник народно-црквеног сабора, и Евген *Думча*, обојица чланови Саборског Одбора, отишли у Будимпешту, да од министра-председника грофа *Куена-Хедерварија* затраже *гаранције*, да државна влада *не ће октројисати* организацијоне уредбе, које би народно-црквени сабор донео.

Министар-председник гроф *Куен-Хедервари* дао је — како дознајемо — прави **питијски одговор**. Он је изасланство Саборског Одбора најпре уверио о својој наклоности и пријатељству према српском народу па је додао, да ће се влада при поднашању донесених уредаба држати закона. Но *ако би у уредбама било што за поправљање, влада би те поправке морала предузети.*

После такова одговора мора саборска већина добро промислити, да ли да се упусти у законодавни рад. Ако друге можда не би, али *Школску Уредбу* би влада свакако *октројисала* тако, да збрише и оно мало самосталности, што нашим вероисповедним школама остаде после Апонијева школског закона.

Caveant consules!

Политички преглед.

— Велики Кнез Борис као царев заступник у Риму. Руски цар је послао Великог Кнеза *Бориса Владимировића* у Рим, да као царев заступник поздрави краљу Виктору Емануелу 50-годишњицу уједињења Италије. На свечаном ручку, приређеном у Квириналу у почаст госту, краљ *Виктор Емануел* је срдачно наздравио Русији, царској породици и »племенитом руском народу«, нагласив *пријатељство*, које влада између Русије и Италије.

Вел. Кнез *Борис* је срдачно одзравио, истакавши симпатију Русије према Италији.

— Расцеп у младотурској странци све је већи. Познати мајор *Енвер*-беј дошао је из Берлина, где је он војни аташе, у Солун и Битољ, да мири, али је, нарочито у Битољу, имао слабо успеха.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 3. маја 1911.

— Промовисан за доктора целокупне медицине. Г. Тома *Јовановић* из Сремских Карловаца положио је пре кратка времена све строге испите за лекара те је 2. (15.) маја у Бечу промовисан на част доктора целокупне медицине. Г. Тома Јовановић био је врло вредан и раден универзитетски слушалац, зато и јесте свршио све испите за најкраће време, које је потребно, да се стече право на вршење лекарске праксе. Младоме лекару и одушевљеном и честитом Србину Карловчанину честитамо овај успех и желимо му, да му рад око здравља српскога народа буде свагда од користи томе народу. Живео!

— Убио га у свађи. На румској железничкој станици посвађаше се у прошли петак пијани рекрути Марко *Колић* из Хртковаца и Милан *Јовановић* из Платичева, који се враћали с асентације, те је Милан *Јовановић* свог противника убио ножем.

— У љубомори убио љубавницу. У Пунитовцима у Славонији убио је неки слуга Антун *Матић* своју љубавницу Марију *Пешрачеву* на чудноват начин. Кад ју је видео једног дана у друштву са пријатељицом и неким страним човеком, појавила се у њему љубомора па је своју љубавницу позвао у оближњу шуму, велећи јој, да ће се онде од ње растати, јер да иде у свет на рад. Девојка, ништа зло не слутећи, оде онамо, а он јој одмах даде револвер уз речи: „Ти или ја! Пуцај ти прва. Од нас двоје неко мора умрети.“ Девојка се наравно престрашила, бацила револвер па стала бегати. Али ју је Матић наскоро стигао и рекао јој: „Слатка моја, ти мораш умрети!“ и задао јој шеснаест рана ножем. После тога ју је још пољубио у уста и сам се пријавио у селу жандарима. Осуђен је на петнаест година тешке тамнице.

— На знање. Према већ оглашеној објави број „Браника“ од четвртка не ће изићи.

Новости са стране.

— Убиство словачког посланика Андрије Ахима. Словачки народ на великој угарској равници претрпео је велики губитак. Његов ватрени и родољубиви бранилац, народни посланик на угарском сабору, вођа аграрних социјалиста, *Андрија Л. Ахим, мученички је погинуо* од куршума из браунинга двојице синова једног словачког ренегата, некога Андрије *Жилинскога*. Ми смо јуче о овом крвавом догађају по престоничким листовима известили, али ови су читаво убиство *улепшали* и приказали Ахима као нападача! То јудео-мађарски листови чине зато, јер је Ахим, и сам човек из народа, неустрашиво бранио свој народ од гладне центрије и чивутских пијавица.

Оба млада Жилинска, уместо да је њихов отац судом тражио од Ахима задовољења за тобожњу увреду путем штампе, одлазе као какви разбојници, наоружани *браунингом*, у Ахимов стан, тамо овога брутално вређаху, па кад их Ахим хтеде да избаци напоље из своје куће, они га *убише*. Убице су радили *с намером*. Знали су, да Ахим не ће трпети њихове увреде, да ће их истерати на поље, зато су се *наоружали*, да *убију* Ахима, кад буде реагирао на њихове увреде. Тако је и било. Честити Ахим је *подлегао својим ранама*, а **убице се шетају на слободи**, јер је истражни судија нашао, да су убиство извршили „у нужној самообрани“. **Два оружана** зликовца навале на голорука човека у његовој рођеној кући, тамо га брутално вређају и кад он у праведном гневу хоће да напаснике избаци из своје куће, они га убију. И то у Угарској један *судија* крсти „нужном самообраном“ и пушта убице на слободу!! А верујте, убице ће поротници прогласити некривима, ако у опште дођу пред суд, да одговарају за свој злочин.

Ваља знати, да је отац оба убице једном будимпештанском новинару, извештачу „Фриш Ујшаг“-а, најгадније описао Ахима и његов рад. Оклеветани Ахим је с правом оштро одговорио у јавности Андрији Жилинском. И сада долазе синови овога ренегата, да „свете“ оца, који је први напао у јавности Ахима. Поред свега тога је шовинистичка мађарска штампа тако бестидна, да Ахима приказује као нападача. Да грдне ли покварености!

— Позив аустријских глумица женама. Аустријске глумице имају посебно друштво, коме су чланице све аустријске певачице и глумице. Одбор овога друштва издао је ових дана проглас на жене, којим се ове позивају, да буду у помоћи глумицама. Проглас црта тешко стање глумица, које су извржене са слабе плаће највећим напастима света. Глумица и певачица има одвећ великих дужности за тоалету, тако, да ништа не доспева спремити за болест и старост. Одбор је с тога одлучио, да устроји завод, у коме ће глумице добити одела и костиме по врло јефтину цену. Завод ће ангажирати шваље и костими ће се зготовљавати уз јефтину цену. Ради се само о том, да се наплати режија. Завод дакле не ће радити са добитком и тиме ће се омогућити, да глумице дођу до јефтиних одела. Одбор је позвао аустријске жене, да подупру тај завод, да тиме глумице обезбеди материјално и морално.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 2. маја. У заступничкој кући угарског сабора настављена је расправа о прорачуну за хонведе. Члан пучке странке *Халер* изјавио је, да Мађари на војном пољу хоће да наткриле оне, с којима се привредно не могу такмачити.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Архијерејски Синод.

Ср. Карловци, 3. маја. (Од нашег извештача.) Синод ће ове недеље бити **свечано** отворен по лане утврђеном церемонијалу. Кр. комисар **Рохоњи** ће уз прописане војничке почасти прочитати краљев отпис и саопштења. Но у овом заседању Архијерејског Синода **не ће бити извршен избор будимског епископа**, него ће се Синод састати на јесен и онда извршити избор будимског епископа.

Словаци у пожунској жупанијској скупштини.

Пожун, 3. маја. Словачки жупанијски представници, њих 38 на броју, живо раде и Мађари с ренегатима имају велике муке, да одрже своју војску на окупу. Словачка народносна странка се је организовала у жупанији.

Штадлеров рептил узапћен.

Сарајево, 3. маја. Овдашњи орган архијезујите надбискупа Штадлера, „Хрватски (?) Дневник“, узапћен је због ниског нападаја на бившег земаљског поглавицу у Босни и Херцеговини, генерала барона Маријана *Варешанина*, који беше ваљан Хрват (али не Штадлерова кова) и пријатељ Србима.

Мученичка смрт словачког посланика Ахима.

Бекешка Чаба, 3. маја. Мртво тело убијеног посланика Андрије Л. *Ахима* обдуцирано (парано) је. Синоћ су се бојали изгреда пољских радника, који су због насилне смрти свога омиљеног вође ужасно огорчени. Искупљена је жандармерија и војска, али све беше мирно.

Краљ Петар у Румунији.

Београд, 3. маја. Овде се говори, да ће краљ *Петар* у скоро посетити румунски краљевски двор.

Италијански добровољци за Арбанију.

Цариград, 3. маја. Италијански добровољци искрцали су се на острву Крфу, да оданде оду у помоћ арбанаским устаницима. Четири турска торпиљера послата су, да стражаре дуж обале.

Нашим поштованим читаоцима и претплатницима

сврћамо пажњу на то, да ће »Браник« и сада, као и до сада, доносити *најтачније и најопширније извештаје* о седницама народно-црквеног сабора, које су отпочеле у понедељак.

Зато нека свако пожури са претплатом.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

		3. маја 1911.
Пшеница нова	К	11·80 —·—
Пшеница стара	„	11·20 —·—
Зоб	„	9·20 —·—
Јечам	„	8·— —·—
Нови кукуруз окрњен	„	5·95 — 6·10
Лањик	„	11·—
Мувар	„	8·—
Пасуљ	„	9·50

Све од 50 кила.

Богати родитељи збринуће лако своје јединце.

Све остале здраве, способне Србе ђаке од 12—15 година препоручујте Привреднику!

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник **Јанко Перић.**

Поштованим члановима Матице Српске.

Управни Одбор Матице Српске, дубоко штујући последњу вољу и велике заслуге негдашњег председника Матице Српске, *Милоша Димитријевића,* и супруге му *Марије* рођ. *Гаванске,* велике добротворке српске књижевности, приређује у суботу 7. (20.) маја о. г. *у 11 часова пре подне* у св. саборној цркви,

свечан парастос

у покој душама врлих и драгих преминулих наших.

Мир пепелу њихову!

Од управног одбора Матице Српске у Новом Саду 1. (14.) маја 1911.

Председник Матице Српске:
А. Хаџић с. р.

255 1-1

ОГЛАСИ.

Отварање радње.

Потписани, бивши деловођа код Ђ. Торера у Сремским Карловцима, стављам поштованој публици до знања, да сам у Сремским Карловцима отворио своју самосталну радњу »код три круне«, те овим препоручујем свима гостима, кад се буде отварао српски народно црквени сабор, своју добру кухињу, добро пиво, право карловачко вино, а јемчим за солидну послугу уз најумереније цене. За госте, који желе, послужујем и у засебну одељењу. Надам се, да ће ме цењени гости удостојити својом посетом, те се бележим

с поштовањем
232 3—3 **Јоца Бољковац.**

СТАКЛАРСКА РАДЊА

ТОШЕ АЛАБУРИЋА

: У НОВОМ САДУ :

потребује **стакларског спомоћника.** Ступити може одмах. 250 2-3

Бр. 458. ex 1911.

Оглас.

У понедељак 9. (22.) маја о. г. у 10 с. пре подне одржаће се поновна јавна дражба за издавање

РИБОЛОВА
Ман. Ковиља

под закуп на шест година.

Лицитација ће се обавити у манастиру.

Пре лицитације се полаже вадијум од 1.000 К.

У **Карловцима,** 12. маја 1911.

НАДЗОРНИШТВО
срп. прав. нар. црквр. добара
у Карловцима.

252 2—3

„НАРОД“

Власник и одговорни - - - уредник - - -

ЈОВАН З. МЕДУРИЋ.

»Народ« излази у **Сентомашу.** Лист је независан и бави се просветом, привредом и поуком.

Цена му је на годину 6 Круна. Све се шаље на уредника: **TURJA (Bácska).** 213 15-15

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРА СВЕТОЗАРА Ф. ОГЊАНОВИЋА пређ. А. ПАЈЕВИЋА.

= НОВИ САД. = Телефон бр. 25. — **ПРЕПОРУЧУЈЕ** — = КАРЛОВЦИ = Телефон бр. 10.

НАЈНОВИЈЕ КЊИГЕ:

Јиречек Ј. К. Др. Историја Срба I. део превео Јов. Радонић	3·50
Седамдесет Анегдота из жив. срп. књижевника, објавио проф. Анд. Гавриловић	1·—
Радонић Ј. Др. Гроф Ђорђе Бранковић и његово време	6·—
Цијен Т. Др. Основи физиолошке психологије	4·—
Годишњица Николе Чупића књига XXX.	2·—
Арцибашев М. Сањин роман	3·—
„ Смрт Ив. Ланде	2·50
Остојић Т. Др. Живот Доситеја Обрадовића	1·—
Дерок. Карта краљ. Србије (изд. 1911.)	1·20

НОВИ ГЛАВНИ КАТАЛОГ ЗА 1911. ШАЉЕ СЕ БЕСПЛАТНО И ФРАНКО.

Карловачка вина!

ИЗВРСНА СТАРА ЦРНА ВИНА од више година од наше најфиније скадарке врсте, које је препоручено од лекара за болеснике (реконвалесценте).

БЕЛА ВИНА од више година, **СТАРА** ружица, скадарка, ризлинг и фурминт све одабране врсте.

Имам још 400 хектолитара **НОВА БЕЛА** вина, која исто тако препоручујем.

СВА СУ ВИНА ИЗ СОПСТВЕНИХ ВИНОГРАДИ

Цене умерене. **Марко Ј. Поповић**
5—15 242 поседник виногради у Ср. Карловцима

Књижевни оглас.

Нова књига
Беседе дра Михаила Полита Десанчића

Ш. део, прва књига, изашла је из штампе и разашиље се претплатницима и књижарима. Цена је **4** круне, а поштарина 30 фил. Наруџбине уз готов новац шаљу се на штампарију деоничарског друштва „Браника“ у Новом Саду. У тој новој књизи садржани су они важни говори против Апоњијевога школскога закона, и против железничке прагматике у Хрватској. — Садржани су у тој књизи и некролози Светозару Милетићу и Змају Јовановићу. Та књига садржава преко **22** табака велике осмине, са **340** страна. Пријатељи се умољавају да ову књигу што више распростиру. Уједно јављамо да је од **друге** књиге Ш. дела Беседа већ наштампано **11** табака. У тој другој књизи садржане су беседе од године 1908. до 1910. Садржана је знаменита Фридјунгова парница, изборна борба у години 1910., на опис и беседа при светковинама у Црној Гори, помен Миши Димитријевићу и некролог Лази Костићу.

Уједно се даје на знање, да се **II. део** Политових беседа, који је изишао године 1899. још може добити уз обаљену цену од **2** круне. Та књига садржава **20** табака велике осмине са **320** страна. Садржава беседе од године 1883. до 1898. Међу овима на сабору угарском године 1883., на народно црквеним саборима године 1892. и године 1897., на митрополијском збору године 1894., народносном конгресу године 1895., беседу у „Матици“ у помен Рачком, кандидациону беседу у Белој Цркви и т. д.

СЛАНО КУПАТИЛО
У СТ. СЛАНКАМЕНУ

ОТВОРЕНО од I. маја до I. октобра.

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материци и јајницима; све врсте катаралних запаљења; малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има **60 елегатно намештених соба** са ценом од I до 4 круне; лепу пространу новосаграђену **рестаурацију** **са добрим ЈЕЛИМА и ПИЋЕМ** **сталну МУЗИКУ** **која трипут дневно свира.**

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје
162 24--30 **ШТЕДИОНИЦА У СТ. ПАЗОВИ.**

Осигурања против леда,
ПОЖАРА, ПОХАРЕ И НА ЖИВОТ
прима
по најповољнијим условима
„Асикурациони Генерали“.
ГЛАВНО ЗАСТУПСТВО:
У НОВОМ САДУ
Централни Кредитни Завод.
245 6—

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.
Штампарија деоничарског друштва »Браника«.